

Метою на етапі розробок композиції є знаходження візуальних характерних засобів для передачі характерних особливостей головної героїні обраної легенди. Для виконання роботи буде використана техніка олійного живопису.

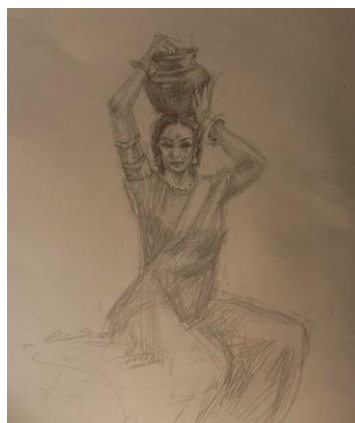

Рис. 4. Ескізи до композиції за мотивами індійської міфології «Легенда про Мохіні», олівець, папір

Висновки. Досліджуючи індійську міфологію в живописі відкриваємо для себе поєднання стародавніх традицій та сучасної інтерпритації. У різних культурах та історичних періодах міфологічний жанр слугував митцям потужним способом заглиблення в сюжети, що рясніють символізмом, архетипами й алегоріями. Переосмислюючи вікові міфи в сучасному світлі, митці не лише зберігають культурні наративи, а й вступають у динамічний діалог між минулим і сьогоденням. Таким чином, міфологічний живопис постає як провідник між часами, пропонуючи зануритись в багату колективну спадщину людства.

Література:

1. Голоси Стародавньої Індії: Антологія давньоіндійської літератури / Перекл. із санскриту, упорядкування П. Ріттера; Передм. І. Серебрякова. Київ: Дніпро, 1982. 351 с., іл.
2. Міфи Стародавньої Індії / Переказ із гінді С.І. Наливайка. К.: Веселка, 1992. 199 с.
3. Шевнюк О. Л. Словник термінів образотворчого мистецтва: Навч. посіб: Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 100 с.
4. Pal D. The Painter: навчальний посібник. Vintage Books, 2011. 256 с.

УДК 75

ЗОЛОТИЙ ПЕРЕТИН У ПЕЙЗАЖІ НА ПРИКЛАДІ РОБІТ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ

Малишев М.Ю., студ. гр. ОМ-608

*Наукові керівники – Горбенко А.О., професор, Спорнік М.В., асистент
(кафедра Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)*

Анотація. Одним з провідних жанрів образотворчого мистецтва протягом останніх чотирьох століть є жанр пейзажу. Не дивлячись на те, що правил в сучасному мистецтві стає все менше, а свободи у художника все більше, залишаються базові канони живопису, що здатні допомогти автору передати задум своєї роботи найбільш якісно. Одним з таких є композиційний прийом золотого перетину, що здатний гармонізувати будь-яку композицію, особливо пейзажну. У статті викладено причини використання золотого перетину в жанрі пейзажу, приклади й методи його застосування у творчості українських художників-

пейзажистів.

Актуальність дослідження полягає в тому, щоб довести гармонійність композицій, побудованих згідно золотого перетину, підкреслити важливість знання про золоту пропорцію та вміння будувати малюнок пейзажу на її основі. Зі зростанням кількості напрямів у образотворчому мистецтві, зростає й потреба в усвідомленні базових принципів побудови композицій, одним з яких є принцип золотого перетину. Маючи такі знання, художник зможе більш професійно та вдало передати той художній образ, який він задумав.

Золотий перетин – це пропорційне співвідношення двох величин. У чисельному вираженні це нескінченне число, яке округлюють до 1,618 і позначають число золотого перерізу грецькою літерою Φ (фі). Якщо взяти відрізок АВ і поділити його точкою С, то золотим перетином буде, коли менший відрізок відноситься до більшого так, як більший відрізок відноситься до цілого (рис. 1).

Правило золотого перетину в картині проявляється поділом її на частини чотирма лініями – дві з них горизонтальні, і дві вертикальні. Розташовані вони згідно з пропорцією 1,618 (рис. 2).

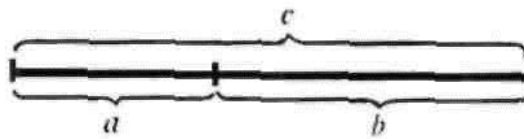

Рис. 1. Приклад геометричної пропорції золотого перетину, яку можна описати як $a:b=b:c$ або $c:b=b:a$

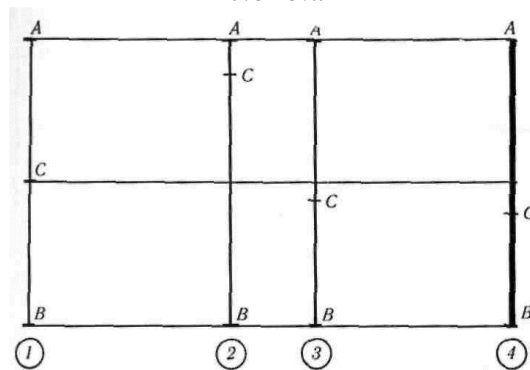

Рис. 2. Приклад поділу Аркуша згідно з правилами золотого перетину

Також золотий перетин можуть позначати спіраллю (рис. 5). Сутність побудови цієї спіралі полягає у тому, що, починаючись з точки О, її кроки кожен раз збільшуються у пропорціях золотого перетину: $OA=10$, $OB=14$, $OC=24$, $OD=38$, $OE=62$ тощо (рис. 5).

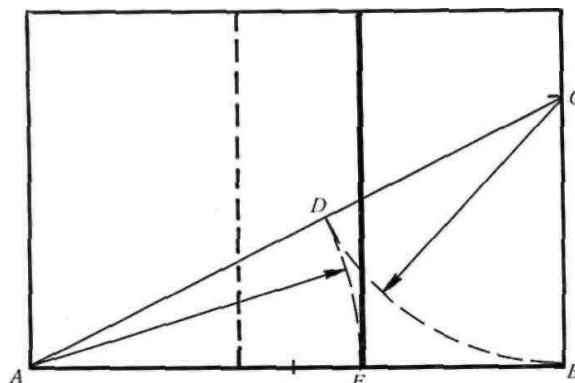

Рис. 3. Приклад геометричного ділення відрізка на картині по золотому перетину

Саме по собі сприйняття людиною композицій в золотому перетині наводить на думку про природність даного творчого та математичного прийому. Можна також сказати, що золота пропорція – це математична формула, що описує закони, по яким людське око сприймає красу. Про це свідчать роботи багатьох імпресіоністів, які не намагалися вписувати

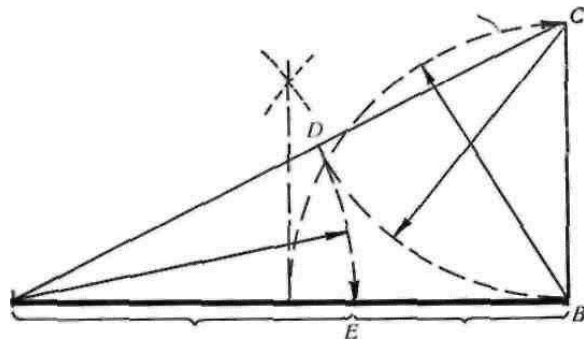

Рис. 4. Приклад визначення ліній золотого перетину визначений ще Альбрехтом Дюрером

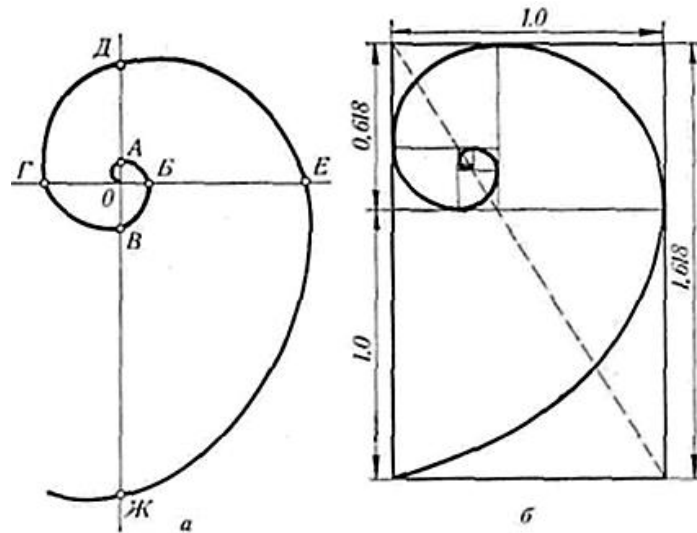

Рис. 5. Приклад класичного зображення золотого перетину у вигляді спіралі

пейзажі в золотий перетин, але інтуїтивно компонували свої найбільш вдалі картини саме згідно з його правилами. Як приклад можна навести картину відомого імпресіоніста Клода Моне «Враження. Схід Сонця» 1872 року (рис. 6), де сонце знаходиться точно на вертикалі золотого перетину.

Якщо аналізувати картини українських художників, золотий перетин працює майже в кожній картині. В ліричному пейзажі Костянтина Крижицького «Вечір на Україні» (рис. 7) головний акцент твору знаходиться точно на золотому перетині. Найсвітліше та найтемніше місця разом – біла стіна хати та тінь під деревами, вони мають насичені кольори, в той час як оточення написане стриманими холодними кольорами.

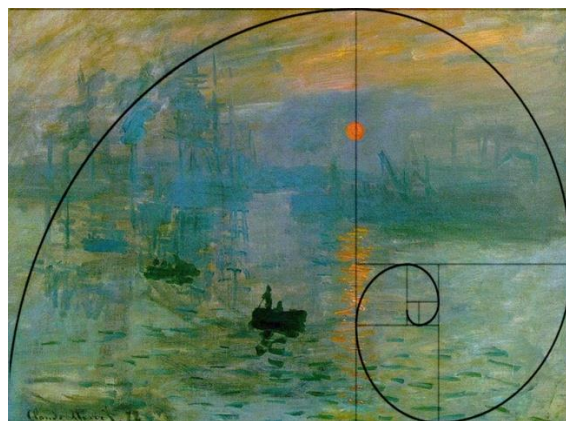

Рис. 6. Клод Моне «Враження. Схід Сонця», 1872 р.

Такий підхід до картини дарує відчуття «правильності» при її перегляді. Той самий прийом ми можемо побачити в іншому творі автора «Перед дощем» (рис. 8).

Цього разу автор розмістив акцент картини – хатки, у лівій частині полотна точно

згідно з композиційними законами золотого перетину. Лінія горизонту також знаходиться на «золотій горизонталі». Хоча весь пейзаж сильно деталізований, його акценти та ключові елементи розташовані згідно класичним композиційним прийомам.

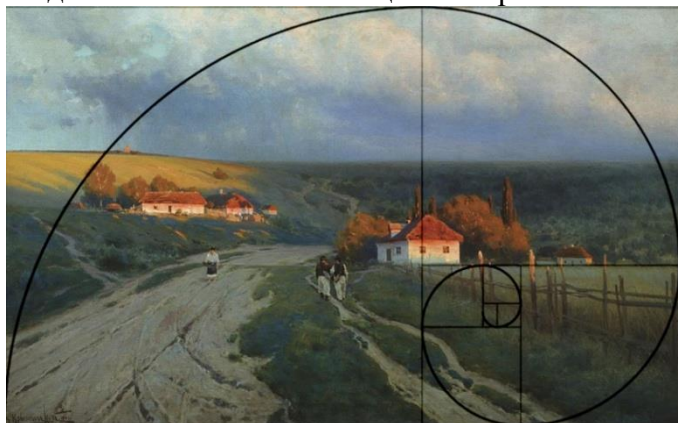

Рис. 7. Костянтин Крижицький «Вечір на Україні», 1901 р.

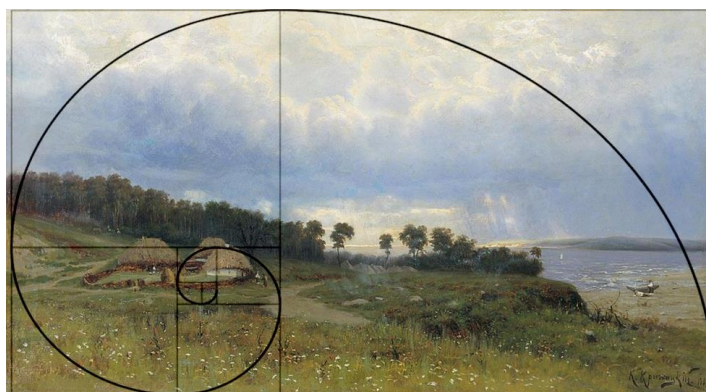

Рис. 8. Костянтин Крижицький «Перед дощем», 1880 р.

Розвиваючи тему використання золотого перетину в роботах українських пейзажистів можна навести ще декілька прикладів таких робіт як «Після дощу» Архіпа Куїнджі (рис. 9), «Богдан» Йосипа Бокшая (рис. 10) та «Зима в Закарпатті» Золтана Шолтеса (рис. 11). Всі їх поєднує асиметричність композицій, зміщення акцентів до правої чи лівої третини полотна. Через різноманіття мотивів у природі, композиційний центр не завжди зміщений праворуч, де зазвичай визначають головне місце золотого перетину, а може бути й ліворуч, хоча й зі збереженням золоті пропорції (рис. 8, 11).

Рис. 9. Архіп Куїнджі «Після дощу», 1879 р.

Скоріше за все, більшість з наведених пейзажів були написані без навмисного креслення ліній та кутів золотого перетину. Роки творчої роботи навчили художників відчувати композицію, будувати її «на око» згідно з золотим перетином. Це в черговий раз доводить природність та універсальність даного композиційного прийому. З його використанням картина набирає збалансованості, гармонічності та завершеності, бо навіть

якщо робота написана етюдно, але вдало закомпонована (рис. 11), вона буде виглядати повноцінним твором мистецтва.

Рис. 10. Йосип Бокшай «Богдан», 1954 р.

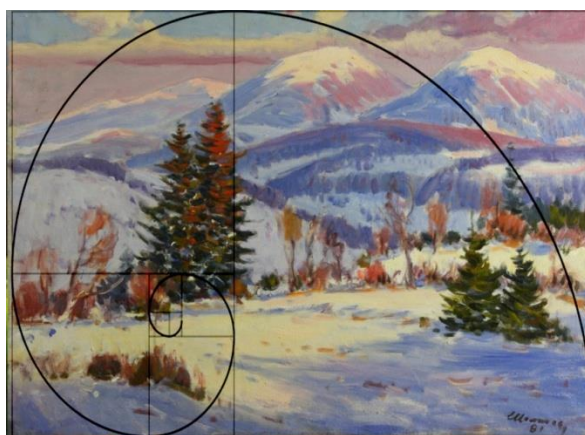

Рис. 11. Золтан Шолтес «Зима в Закарпатті», 1981 р.

Висновки. Не зважаючи на свободу в сучасному мистецтві, художнику як і століття тому, для більш якісного відображення художнього образу необхідно бути ознайомленим з базою художньої грамоти. Незалежно від жанру картини, зазвичай головним виразним інструментом в ній є композиція, а одним з головних композиційних прийомів є золотий перетин. За допомогою золотого перетину художник може більш гармонічно та влучно висловити свій задум, більш ефективно занурити глядача в картину. В жанрі пейзажу золотий перетин відіграє особливу, провідну роль, бо він є основним патерном побудови пейзажних композицій. Це можна прослідкувати в кожного видатного художника пейзажиста. Для підтвердження цієї тези можна привести приклади пейзажів українських митців – К. Крижицького, А. Куїнджі, Й. Бокшай та багато інших. Збалансованість та вивіреність їх пейзажних композицій, навіть етюдних, пояснюється використанням золотого перетину. Навіть якщо автор навмисно не обчислював золоту пропорцію на полотні, досвід майстра дозволяв йому інтуїтивно компоновати картину найбільш вдалим чином. Природність та правильність композицій побудованих в рамках золотого перетину доводить актуальність цього прийому, який маже стати на поміч будь-якому сучасному художнику, ці знання допоможуть виправити невдалу композицію коли художник не знає як це зробити.

Література:

1. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
2. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва: Навч. посіб.: Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 100 с.
3. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
4. Н.Ю. Житкова, С.Б. Зиміна Композиція: навчальний посібник, Київ, 2013.